

גבולות היחידה: במדבר ג', א'-י'**נושא היחידה:** תולדות אהרון ומשה / עבודת הלויים במשכן**כתבה:** מוריה שטרן**מס' שיעורים:** 1**הסבר כללי:**

בשיעור זה, ניגע בשני נושאים קצרים וממוקדים:

א. הסיבה להזכרת שמו של משה בפסוק המדבר על בני אהרון

ב. תפקיד הלויים.

פתיחה:

- נאמר לתלמידים מספר משפטים, והם יצטרכו לזהות מה מוזר או מה חסר בכל משפט. המשפטים הם:

- הלכתי לשוק וקניתי פירות וירקות. מה שקניתי, זה בצל, בטטה, גזר ותפוח אדמה (חסר פירוט של הפירות, הרי הדובר אמר שהוא קנה גם פירות).
- ארזתי בתיק שלי בגדי קיץ ובגדי חורף. בתיק היו מעיל, סוודר, גרבי צמר וגופייה חמה (חסר פירוט של בגדי הקיץ, הרי הדובר אמר שהוא ארז גם אותם).
- לקחתי לבית הספר ספרי לימוד ומחברות. בילקוט היו מחברת תורה, מחברת חשבון ומחברת אנגלית (חסר פירוט של ספרי הלימוד, הרי גם הם היו אמורים להיות בתיק).

עיון בפסוקים:

א'-ד' – תולדות אהרון ומשה

- נקריא את שני הפסוקים הראשונים בפרק ג': "וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אֶהֱרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבְרַהֲמָה אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהֱרֹן: הַבְּכֹר נָדָב, וְאַבְיָהוּא, אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר".
- נשאל: לאור הפתיחה והמשפטים החסרים ששמענו קודם – מה חסר כאן, בפסוקים אלה? (כתוב: "תולדות אהרון ומשה", ואילו בפועל מסופר רק על תולדות אהרון – מפורטים שמות בניו.)

- נסביר כי במילה "תולדות" - הכוונה היא לא להיסטוריה, אלא מלשון המילה "ולדות" – כלומר, את מי משה ואהרון הולידו. עובדה זו רק מעצימה את השאלה מדוע מופיעים רק בני אהרון.
- נקרא את רש"י לפסוק א': "ואינו מזכיר אלא בני אהרון, ונקראו "תולדות משה", לפי שלימדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו" ("מעלה עליו הכתוב" – הכוונה "נקרא כאילו..." כלומר, מי שמלמד את בן חברו תורה – נקרא כאילו ילד אותו, כאילו הוא בנו הביולוגי).
- נבין את רש"י. מומלץ קודם לשמוע את התלמידים. רש"י מסביר שמי שמלמד תורה אדם אחר – הוא כאילו אבא שלו במובן מסוים. כי אבא תפקידו הוא לחנך, וזה בעצם מה שהמורה עושה... (בעבר לא היו מורים, וכל הורה לימד את ילדיו. רק כשראו שיש אבות שאינם עושים זאת – יזם רבי יהושע את הרעיון שיהיה מישהו אחר שילמד את הילדים, וכך נוצר מוסד ההוראה. כדאי לעיין ב"הרחבה" בסיום השיעור וללמד בקצרה את הרעיון המובא שם).
- נמשיך: בפסוק ב' מתוארים שמות ארבעת בני אהרון. פסוק ג' הוא הקדמה לפסוק ד', ובו כתובים שמות הכהנים שנמשחו לכהן. מכאן אפשר להסיק (בשיתוף התלמידים) שיש כוהנים שלא נמשחו לכהן, והסיבה לכך מופיעה בפסוק ד': נדב ואביהוא מתו, ולא הותירו אחריהם בנים, ונותרו לעבוד רק אלעזר ואיתמר. אז למה בכל זאת הם מופיעים בתולדות אהרון ומשה? מכיוון שהפרק פותח בתולדות שהיו חיים "ביום דְּבָר ה' אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי", כלומר, עוד בהר סיני - לפני הקמת המשכן ולפי חטאם של נדב ואביהוא. בהמשך מתואר מה הייתה עבודתם של אלעזר ואיתמר. כדי להסביר לאן "נעלמו" נדב ואביהוא, היה צורך להזכיר כאן את מותם.
- ניתן למצוא בסיום השיעור ב"הרחבה" נקודה נוספת הקשורה לכאן.

ה'י' – עבודת הלויים במשכן

- נאמר לתלמידים כי הם כעת מארגנים אירוע גדול רב משתתפים. באירוע יש הופעה, ומול הבמה יש שורות של מאות כיסאות. האם תשמרו מקומות מסומנים? אם כן, היכן? (בשורה הראשונה) את מי תושיבו במקומות אלו? (ראש ממשלה, הורים, אנשים שחשובים לנו)
- נסביר כי כך בדיוק נהג הקב"ה עם הלויים.
- פסוק ה' פותח בביטוי "הִקְרַב אֶת מִטֵּה לְוִי". למה התורה בוחרת להשתמש דווקא בביטוי "להתקרב?"

- נשמע את התלמידים, ונסביר כי רוב העם חנה במרחק 2000 אמה מאוהל מועד (כלומר, קילומטר). הלוויים חנו קרוב יותר, ולכן היו צריכים להתקרב, יחסית לשאר העם.
- נחשוב: את מי רוצים לקרב? את מי שיש לו יותר חשיבות, יותר כבוד, יותר מעמד... וזו בדיוק המטרה בקירוב הלוויים!
- נבקש מהתלמידים לקרוא את סוף פסוק ה' ולומר: מה היה תפקיד הלוויים? ("וְהַעֲמִדְתָּ אֹתוֹ לְפָנַי אֶהְרֵן הַכֹּהֵן; וְשָׂרְתוּ אֹתוֹ" – לשרת את אהרון, הכהן הגדול).
- נכתוב על הלוח את המילים "ושרתו אותו", ונמתח תחתיהן שלושה חיצו הסבר:
  - שמירת המשכן, שלא יקרר זר
  - שירה בעת הקרבת הקרבנות
  - נשיאת המשכן וכליו
- נקרא את פסוקים ז'-ח', ונחפש את מילת המפתח בפסוקים אלו: "וְשָׂמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ וְאֶת מִשְׁמַרְתּוֹ כָּל הַעֲדָה... וְשָׂמְרוּ אֶת כָּל כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת מִשְׁמַרְתּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל...".
 חמש פעמים מופיע השורש ש.מ.ר בשני פסוקים אלו, מה שמדגיש את חשיבות השמירה על הכלים ועל שלמותם. כלי סדוק פסול לשימוש, ובמהלך הנדודים, היה קשה לשמור על כל הכלים שלא ייזקו.
- להמחשה, ניתן לספר סיפור: הסיפור הוא על ילד שקיבל מתנה יקרה מהמלך – גביע כסף יוקרתי. המלך נתן לי את הגביע, ואמר שיבוא בעוד חודש לראות כיצד אני שומר על הגביע שלו. במשך כל החודש, לא זלזלתי. התאמצתי מאוד לשמור על הגביע – ניקיתי אותו, שטפתי אותו היטב, ושמתי אותו במקום מוגן משמש ומרטיבות.
- נאמר שהגביע הוא כמו כלי המשכן. כדי שכלי המשכן יישמרו בדרך הארוכה במדבר ובמהלך הנדודים – יש לשמור עליהם היטב, כמו הילד ששמר על הגביע. כדאי לעטוף אותם בעדינות, לשאת אותם בזהירות ולפרוק אותם לאט-לאט...
- נסב את תשומת הלב לכך שבפסוק ח' מופיע הביטוי "אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". כלומר, הלוויים עובדים עבור עם ישראל – הם השומרים שלו.
- נרמז כי בפסוקים הבאים נראה שבאמת חלק מעם ישראל (הבכורות) היו צריכים לעבוד במשכן, אך מסיבות שונות, הם הוחלפו והוחלט כי הלוויים יעבדו תחתיהם.
- ניגש לתלמיד אחד ונגיד לו: "אתה חמוד". ניגש לתלמיד אחר ונגיד לו: "אתה חמוד-חמוד". לתלמיד שלישי נגיד: "אתה חכם", ולרביעי "אתה חכם-חכם". אפשר גם להמשיך לתלמיד חמישי ושישי ולהגיד מילים טובות אחרות כמו: "התנהגת יפה", ו"התנהגת יפה-יפה".
- נשאל את התלמידים: מה היה נעים יותר לשמוע – כשחזרו על המילה הטובה פעם אחת או פעמיים? פעמיים, כי זה מדגיש את מה שרוצים להגיד.

- נראה שגם בפסוק ט', ה' רוצה להדגיש משהו, ולכן הוא חוזר עליו פעמיים. מהו הדבר?
- נקרא את הפסוק, ונשמע את התלמידים: "וְנִתְּנָה אֶת הַלּוּיִם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, נְתוּנִים נְתוּנִים הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".
- נסביר כי הפסוק מדגיש את עניין נתינת הלוויים תחת פיקודם של אהרון ושל בניו. הם נבחרים מהעם, ויש להם תפקיד חשוב.

הצעות להמחשה:

- בפתחה – משפטים חסרים.
- דיון את מי רוצים לקרב.
- סיפור על ילד שקיבל מהמלך גביע במתנה, והמלך אמר שיבוא לבקר כעבור חודש.

מסרים והפנמה:

- כשרוצים להדגיש משהו – חוזרים עליו שוב ושוב. כך גם ביחסים עם בני האדם – כדאי לא להתקמץ על מילים טובות, אלא לפזרן בנדיבות ולחזור עליהן שוב ושוב – כי זה חשוב!

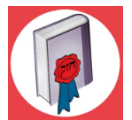
מבט שלם:

- שיעור זה הוא הקדמה לשיעור הבא, בו נלמד על לקיחת הלוויים מתוך הבכורות ועל מפקד הלוויים, חנייתם ועבודתם. שני השיעורים הם המשך ישיר אחד של השני, וכן של השיעור הקודם.

סיכום:

- אין (מכיוון שהשיעור הבא הוא המשך ישיר של שיעור זה, ובו מופיע סיכום).

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

- נשאל: אם אדם מוצא אבדה של אביו ואבדה של רבו – למי עליו להשיב קודם?
- נשמע את דעתם של התלמידים.
- נקריא את המשנה ממסכת בבא מציעא, פרק ב' משנה י"א: המשנה מדברת על דיני השבת אבדה, ופוסקת: "אבדת אביו ואבדת רבו - של רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הזה, ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא". כלומר, מחזירים קודם את האבדה לרב, שהמשמעות שלו עבור התלמיד גדולה מאוד, כי הוא זה שמנווט את הכיוון שלו בחיים ומקנה לו את עולם הבא שלו (חשוב להיזהר לא לזלזל בהורים בעקבות כך. המטרה היא להגדיל ולהעצים את מעמדו של הרב, ולא להקטין ח"ו את מעמדם של ההורים).

- נדגיש: בעבר, התלמידים למדו רחוק מהבית, אצל רבותיהם שהקנו להם את רוב תורתם, ואילו כיום, הרבה מהחינוך ומהתורה באים גם מההורים, ורק מעטים לומדים שנים ארוכות אצל רב או אצל ראש ישיבה מסוים שמקנה להם את רוב תורתם.